

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής των Περιφερειών με θέμα «Η βελτίωση της εφαρμογής της εδαφικής ατζέντας της Ευρωπαϊκής Ένωσης 2020»

(2015/C 195/05)

Εισηγητής: ο κ. Marek Woźniak (PL/EPP), περιφερειάρχης Βιελκοπόλσκα

I. ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ ΣΥΣΤΑΣΕΙΣ

Η ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΤΩΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΩΝ

1. τονίζει ότι η εδαφική ατζέντα (ΕΑ) της Ευρωπαϊκής Ένωσης παρέσχε εξ αρχής το πολιτικό πλαίσιο δράσης για την υποστήριξη της πολυκεντρικής εδαφικής ανάπτυξης της ΕΕ. Η αρμοδιότητα για την ανάληψη πολιτικής δράσης εναπόκειται κατά κύριο λόγο στους οργανισμούς τοπικής αυτοδιοίκησης, τα κράτη μέλη, καθώς και στα θεσμικά όργανα της ΕΕ·
2. υπενθυμίζει ότι στόχος της ΕΑ είναι η παροχή στρατηγικών κατευθυντήριων γραμμών για την εδαφική ανάπτυξη, η προώθηση της ενσωμάτωσης της εδαφικής διάστασης στους διάφορους τομείς πολιτικής σε όλα τα επίπεδα διακυβέρνησης και η διασφάλιση της εφαρμογής της στρατηγικής «Ευρώπη 2020» σύμφωνα με τις αρχές της εδαφικής συνοχής ⁽¹⁾·
3. εκφράζει τη λύπη της για το γεγονός ότι η εδαφική ατζέντα εξέλειπε από το πολιτικό προσκήνιο για πολλά χρόνια. Χαιρετίζει, ωστόσο, το ενδιαφέρον που επιδεικνύεται για το ζήτημα αυτό από την τρέχουσα τριαδική προεδρία του Συμβουλίου της ΕΕ (αποτελούμενης από την Ιταλία, τη Λετονία και το Λουξεμβούργο)·
4. τονίζει ότι η τοποκεντρική προσέγγιση είναι το μοναδικό ενδεδειγμένο μοντέλο πολιτικής που επιτρέπει στην Ευρωπαϊκή Ένωση να εκπληρώσει τις προσδοκίες των Ευρωπαίων πολιτών ⁽²⁾. Ως εκ τούτου, η Ευρωπαϊκή Ένωση οφείλει να διαδραματίσει μεγαλύτερο ρόλο, με την ενεργό συμμετοχή της Επιτροπής των Περιφερειών, καθώς και των τοπικών και περιφερειακών αρχών και άλλων ενδιαφερόμενων φορέων στην ανάπτυξη μιας τοποκεντρικής προσέγγισης που διευκολύνει την εφαρμογή της εδαφικής ατζέντας της ΕΕ·
5. επισημαίνει την ανάγκη κοινού στρατηγικού χωροταξικού σχεδιασμού στην Ευρώπη, με βάση ένα γενικό όραμα για τη μελλοντική ανάπτυξη που να δίνει έμφαση στη βελτίωση του συντονισμού των πολιτικών της ΕΕ, στη δημιουργία συνεργειών μεταξύ των τομέων και στην ανάγκη επακριβούς καθορισμού των αρμόδιων οργάνων για την εφαρμογή της ΕΑ σε ευρωπαϊκό, εθνικό, περιφερειακό και τοπικό επίπεδο·
6. στο πλαίσιο αυτό, πέραν των μηχανισμών σχεδιασμού και συντονισμού, είναι απαραίτητη η ευαισθητοποίηση, η ενημέρωση για τα εδαφικά ζητήματα και η μεθοδική στήριξη των τοπικών και των περιφερειακών αρχών, ώστε να επιτευχθεί βιώσιμότερη ανάπτυξη χωρίς αποκλεισμούς. Ως προς τούτο, μένουν ακόμη πολλά να γίνουν για τη συγκέντρωση συγκρίσιμων στοιχείων σε τοπικό και υπο-τοπικό επίπεδο ανά την ΕΕ·
7. ως εκ τούτου, ζητεί να αναπτυχθεί μια ολοκληρωμένη χωροταξική αναπτυξιακή στρατηγική σε ευρωπαϊκό επίπεδο, με τον δέοντα σεβασμό προς τις υπάρχουσες τοπικές και περιφερειακές αρχές χωροταξίας ⁽³⁾·
8. συνιστά να ενισχυθεί η εδαφική διάσταση της στρατηγικής «Ευρώπη 2020» και των μετέπειτα δράσεων, ενόψει της αποτελεσματικής υλοποίησης αυτών, με ιδιαίτερη έμφαση στον εδαφικό αντικτύπο της πολιτικής της ΕΕ. Για τον σκοπό αυτό, συνιστά την επανεξέταση του εδαφικού αντικτύπου των μεμονωμένων τομεακών πολιτικών, καθώς και τη διαρκή ενσωμάτωση της αξιολόγησης του εδαφικού αντικτύπου ως μέρους της γενικής αξιολόγησης του αντικτύπου στη νομοθετική διαδικασία για τη θέσπιση των πολιτικών της ΕΕ σε ορισμένους τομείς, και δη ως προς την πολιτική συνοχής μετά το 2020·

⁽¹⁾ Εδαφική ατζέντα της Ευρωπαϊκής Ένωσης 2020. Προς μια Ευρώπη έξυπνη, βιώσιμη και χωρίς αποκλεισμούς, με ποικίλες περιφέρειες.

⁽²⁾ Έκθεση Barca, σελ. 108.

⁽³⁾ Έγγραφο με τίτλο «Making Europe Open and Polycentric» στο πλαίσιο του προγράμματος «Σενάρια και όραμα για την ευρωπαϊκή επικράτεια 2050», ESPON.

9. επισημαίνει ότι πρέπει να παρακολουθούνται οι απαραίτητες ενέργειες που πραγματοποιούνται σε επίπεδο ΕΕ για τη μείωση των εντεινόμενων περιφερειακών ανισοτήτων στο εσωτερικό της ΕΕ που δοκιμάστηκε πρόσφατα από την κρίση, καθώς οι διαφορές αυτές συνιστούν σοβαρή απειλή κατά της εδαφικής συνοχής·

Γενικές παρατηρήσεις

10. αναφέρει ότι η ΕΕ έχει ανάγκη από μια τοποκεντρική αναπτυξιακή στρατηγική. Είναι απαραίτητο να αυξηθούν οι προσπάθειες που αναλαμβάνονται προς αυτήν την κατεύθυνση στο πλαίσιο της νέας νομοθεσίας για την πολιτική συνοχής. Με άλλα λόγια, η πολιτική συνοχής πρέπει να συμβιβάσει τις αρχές της αιρεσιμότητας και της επικουρικότητας, δίνοντας ωστόσο μεγαλύτερη έμφαση στην τελευταία·

11. υπενθυμίζει ότι η εδαφική πολιτική της ΕΕ πρέπει να λαμβάνει υπόψη τον αντίκτυπο που έχουν στις περιφέρειες, τις πόλεις και τις αστικές περιοχές οι διάφορες πολιτικές στρατηγικές της ΕΕ, επιτρέποντάς τις περιφέρειες να αντιμετωπίσουν τις υφιστάμενες προκλήσεις με ευρύτερα μέσα και όχι μόνο με διαρθρωτικούς και επενδυτικούς πόρους –ενδεικτικά αναφέρονται οι τομείς του περιβάλλοντος, των μεταφορών και της εσωτερικής αγοράς και του ψηφιακού θεματολογίου, στους οποίους οι πολιτικές της ΕΕ έχουν σαφή εδαφική επίδραση. Η χωρική διάσταση πρέπει να λαμβάνεται υπόψη κατά τη χάραξη της πολιτικής, ώστε να μεγιστοποιούνται οι συνέργειες, να αξιοποιούνται οι αναπτυξιακές ευκαιρίες και να αποτρέπονται οι αντίξοες πολιτικές επιπτώσεις·

12. επαναλαμβάνει τη σύστασή της για τη συγκρότηση Συμβουλίου Πολιτικής Συνοχής, το οποίο θα απαρτίζεται από τους αρμόδιους για την περιφερειακή ανάπτυξη υπουργούς από την κατάλληλη βαθμίδα διακυβέρνησης κάθε κράτους μέλους, καθώς και από ένα μέλος της Επιτροπής των Περιφερειών που θα δρα ως συντονιστής της συνεργασίας για την ενίσχυση του συστήματος των ελέγχων και την εξασφάλιση ισορροπίας. Δηλώνει πρόθυμη να συμμετάσχει ενεργά στην πολιτική συζήτηση για την ανάπτυξη της συγκεκριμένης δομής, προκειμένου να ληφθεί μέριμνα ώστε οι απόψεις των τοπικών και των περιφερειακών αρχών να λαμβάνονται πλήρως υπόψη·

13. τονίζει ότι η εταιρική σχέση είναι απαραίτητη προϋπόθεση για να αποκτήσει μεγαλύτερη αποτελεσματικότητα η πολιτική συνοχής και επισημαίνει ότι μόνο ένα σύστημα πολυεπίπεδης διακυβέρνησης μπορεί να εξασφαλίσει την εποικοδομητική διασύνδεση των στρατηγικών κατευθυντήριων γραμμών της ΕΕ με τις περιφερειακές και τις τοπικές προκλήσεις ⁽⁴⁾·

14. επαναλαμβάνει την υποστήριξή της προς τους νέους μηχανισμούς ή μέσα ενίσχυσης της εδαφικής προσέγγισης όπως η «τοπική ανάπτυξη με πρωτοβουλία των τοπικών κοινοτήτων» (ΤΑΠΤΚ) και οι «ολοκληρωμένες εδαφικές επενδύσεις» (ΟΕΕ). Οι μηχανισμοί αυτοί παρέχουν στις τοπικές αρχές, στις πόλεις και στις περιφέρειες πολλές δυνατότητες να χρησιμοποιήσουν κονδύλια της ΕΕ, να πετύχουν ανάπτυξη και ευημερία και να επανέλθουν στην οδό της σύγκλισης. Επομένως, η ΕτΠ διαπιστώνει ότι, δυστυχώς, ενώ πολλά κράτη μέλη έχουν εξετάσει το ενδεχόμενο εφαρμογής τους, στην πράξη η υλοποίησή τους προσκρούει είτε σε ρυθμιστικούς φραγμούς που εξακολουθούν να προβλέπονται στις διατάξεις των Κανονισμών της ΕΕ, είτε στην απροθυμία των διαχειριστικών αρχών να επιτρέψουν την εφαρμογή των πολιτικών της ΕΕ σε τοπικό και περιφερειακό επίπεδο·

15. επειδή ο βαθμός εφαρμογής των ανωτέρω μέσων εμφανίζει μεγάλες διαφορές στα επιμέρους κράτη μέλη, το σύστημα διαχείρισης, εφαρμογής, παρακολούθησης και ελέγχου των εν λόγω μέσων στήριξης της εδαφικής ανάπτυξης πρέπει να απλουστευθεί και να εναρμονιστεί όσο το δυνατόν περισσότερο·

16. επισημαίνει, ωστόσο, ότι η εδαφική προσέγγιση της ανάπτυξης υπερβαίνει κατά πολύ τα συγκεκριμένα μέσα και ότι θα πρέπει να λαμβάνεται υπόψη σε όλες τις πτυχές της πολιτικής για τη συνοχή·

17. ζητά να τηρούνται με μεγαλύτερη συνέπεια οι διατάξεις του άρθρου 174 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΣΛΕΕ) ως προς την εδαφική συνοχή. Το άρθρο αυτό ορίζει ότι η Ένωση αποσκοπεί στη μείωση των διαφορών μεταξύ των επιπέδων ανάπτυξης των διαφόρων περιοχών και στη μείωση της καθυστέρησης των πλέον μειονεκτικών περιοχών, με ιδιαίτερη προσοχή στις αγροτικές περιοχές, στις περιοχές όπου συντελείται βιομηχανική μετάβαση και στις περιοχές που πλήττονται από σοβαρά και μόνιμα φυσικά ή δημογραφικά προβλήματα, όπως οι υπερβόρειες περιοχές που είναι ιδιαίτερα αραιοκατοικημένες και οι νησιωτικές, διασυνωριακές και ορεινές περιοχές. Πράγματι, ένας από τους παράγοντες επιτυχίας της εδαφικής ατζέντας θα ήταν να δοθεί η δυνατότητα σε αυτές τις γεωγραφικές περιοχές να ξεπεράσουν τα εγγενή τους αναπτυξιακά μειονεκτήματα·

⁽⁴⁾ CoR/2012/1683.

18. επισημαίνει, επίσης, την ειδική περίπτωση των εξόχως απόκεντρων περιφερειών (ΕΑΠ), οι ιδιαιτερότητες και οι περιορισμοί των οποίων, που αναγνωρίζονται στο άρθρο 349 της ΣΛΕΕ, πρέπει να λαμβάνονται υπόψη ώστε να μπορέσουν οι συγκεκριμένες περιοχές να ξεπεράσουν τα εγγενή τους αναπτυξιακά μειονεκτήματα, πράγμα που θα μπορούσε να αποτελέσει άλλον έναν παράγοντα επιτυχίας της εδαφικής ατζέντας 2020·

19. κρίνεται επίσης σκόπιμη η συνεκτίμηση και άλλων δημογραφικών προκλήσεων που έχουν σημαντικό αντίκτυπο στις περιφέρειες, όπως η συρρίκνωση, η γήρανση και η μεγάλη διασπορά του πληθυσμού. Καλεί την Ευρωπαϊκή Επιτροπή να δώσει, κατά την εφαρμογή της πολιτικής για τη συνοχή, ιδιαίτερη προσοχή στις πλέον μειονεκτούσες περιοχές από γεωγραφική και δημογραφική άποψη ⁽⁵⁾·

20. ζητεί την επανεκκίνηση της συζήτησης για τη μέτρηση της ποιότητας ζωής με τη χρήση και άλλων δεικτών πέραν του ΑΕγχΠ, επισημαίνοντας ότι η εδαφική συνοχή συμπληρώνει την οικονομική και την κοινωνική συνοχή· ως εκ τούτου, η ποιότητα ζωής δεν μπορεί να μετράται μόνο με τη χρήση οικονομικών δεικτών. «Η έξυπνη, βιώσιμη και χωρίς αποκλεισμούς ανάπτυξη στην ΕΕ δεν περιορίζεται μόνο στην ανάπτυξη του ΑΕγχΠ. Καλύπτει επίσης εδαφικές, κοινωνικές και πολιτιστικές πτυχές, όλως ιδιαίτερος δε περιβαλλοντικές πτυχές, οι οποίες είναι σημαντικότερες για τις αγροτικές και τις αραιοκατοικημένες περιοχές»· Υπό αυτό το πρίσμα, ο σχεδιασμός οικολογικών αστικών και αγροτικών υποδομών αναβαθμίζει την ποιότητα και περιορίζει την ευπάθεια του κάθε τόπου. Κατά τη διαδικασία επιλογής των δεικτών πρέπει να ληφθεί υπόψη ότι η διαθεσιμότητα των στατιστικών δεδομένων σε περιφερειακό επίπεδο είναι περιορισμένη·

21. ζητεί την ανάπτυξη συγκρίσιμων και αξιόπιστων δεικτών, που θα μπορούν να χρησιμοποιηθούν για τη μέτρηση, τη στήριξη και την παρακολούθηση της εδαφικής συνοχής, της ολοκληρωμένης εδαφικής ανάπτυξης, διαρθρωτικών ζητημάτων, τοπικών προκλήσεων και ευκαιριών και εδαφικών επιπτώσεων σε διάφορα γεωγραφικά επίπεδα και είδη περιφερειών ⁽⁶⁾. Με τον τρόπο αυτό, οι φορείς λήψης αποφάσεων θα έχουν τη δυνατότητα να λαμβάνουν τεκμηριωμένες αποφάσεις σε σχέση με τον χωροταξικό σχεδιασμό σύμφωνα με τις απαιτήσεις της αναλογικότητας·

22. εκτιμά ότι έχει κείρια σημασία να λαμβάνονται υπόψη οι κλιματικοί και περιβαλλοντικοί κίνδυνοι και οι κατά τόπους επιπτώσεις τους·

23. επισημαίνει επίσης την ανάγκη διεξαγωγής συζήτησης σχετικά με το μέλλον της πολιτικής για τη συνοχή μετά το 2020. Στη συζήτηση αυτή θα πρέπει κυρίως να εξεταστεί εάν έχουν επιτευχθεί οι πρωταρχικοί στόχοι της εν λόγω πολιτικής, όπως μεταξύ άλλων η στήριξη της τοποκεντρικής προσέγγισης, καθώς επίσης να εξεταστεί εάν η τρέχουσα μεθοδολογία κατανομής πόρων για τα ΕΔΕΤ συνάδει πλήρως με τους στόχους της συγκεκριμένης πολιτικής και λαμβάνει επαρκώς υπόψη την εδαφική ποικιλομορφία·

Πολυκεντρική εδαφική ανάπτυξη

24. επισημαίνει ότι η πολυκεντρική ανάπτυξη της ΕΕ έχει καθοριστική σημασία για την επίτευξη της εδαφικής συνοχής, καθότι συμβάλλει στη διαμόρφωση ενός πιο ολοκληρωμένου δικτύου πόλεων και στην καλύτερη προσφορά αγαθών και υπηρεσιών κοινωνικής συνοχής σε όλη την επικράτεια·

25. υπενθυμίζει ότι η αποτελεσματικότητα και η ποιότητα της Ευρώπης εξαρτώνται από την ανάπτυξη δικτύου επαφών μεταξύ πόλεων κάθε μεγέθους, από το τοπικό επίπεδο έως το παγκόσμιο, καθώς και από την ενίσχυση του ρόλου των πολιτών και την ανάπτυξη τοπικών δραστηριοτήτων που προωθούν τα τοπικά συγκριτικά πλεονεκτήματα στο ευρωπαϊκό και παγκόσμιο περιβάλλον·

26. επισημαίνει ότι όλες οι ευρωπαϊκές πόλεις και περιφέρειες που επιθυμούν να αξιοποιήσουν τις αναπτυξιακές ευκαιρίες που προσφέρει η παγκόσμια ανάπτυξη και η τεχνολογική πρόοδος πρέπει να είναι ανοιχτές στις γειτονικές χώρες και στον υπόλοιπο κόσμο. Η υποστήριξη της διεθνούς συνεργασίας στα εξωτερικά σύνορα της ΕΕ έχει αποδειχθεί εν προκειμένω αποτελεσματικό εργαλείο. Η μακροπρόθεσμη ανάπτυξη της Ευρώπης εξαρτάται από την παγκόσμια αναγνώριση και αξιοποίηση των πιο ανταγωνιστικών πλεονεκτημάτων κάθε πόλης και περιφέρειας στο πλαίσιο της ολοκλήρωσης της ενιαίας αγοράς και της χάραξης αποτελεσματικών στρατηγικών κοινής ανάπτυξης, ιδίως στο πλαίσιο της Ευρωμεσογειακής Εταιρικής Σχέσης και της Ανατολικής Εταιρικής Σχέσης, καθώς επίσης και μέσω της Διατλαντικής Εταιρικής Σχέσης Συναλλαγών και Επενδύσεων ⁽⁷⁾·

⁽⁵⁾ CoR/2014/4896.

⁽⁶⁾ Έγγραφο με τίτλο «Making Europe Open and Polycentric» στο πλαίσιο του προγράμματος «Σενάρια και όραμα για την ευρωπαϊκή επικράτεια 2050», ESPON.

⁽⁷⁾ Έγγραφο με τίτλο «Making Europe Open and Polycentric» στο πλαίσιο του προγράμματος «Σενάρια και όραμα για την ευρωπαϊκή επικράτεια 2050», ESPON.

27. επισημαίνει ότι η συνεργασία μεταξύ των πλέον ανεπτυγμένων πόλεων και περιφερειών παρέχει προστιθέμενη αξία και συμβάλλει στην ανάπτυξη του ευρύτερου περιβάλλοντός τους. Ως εκ τούτου, τονίζει ότι ο ρόλος των τοπικών και των περιφερειακών αρχών, όπως επίσης οι απόψεις και οι προτάσεις τους, πρέπει να λαμβάνονται υπόψη, καθώς οι αρχές αυτές επηρεάζονται άμεσα από τις ευρωπαϊκές πολιτικές·

Ο ρόλος των πόλεων ήσσονος σημασίας καθώς και των μικρομεσαίων αστικών και αγροτικών περιοχών

28. τονίζει τα πλεονεκτήματα του πολυκεντρικού προτύπου περιφερειακής ανάπτυξης και επισημαίνει τη σημασία της σύνδεσης μεταξύ των αγροτικών και των αστικών περιοχών·

29. ζητεί να υιοθετηθεί ευνοϊκή πολιτική προσέγγιση για τη δημιουργία λειτουργικών περιφερειών τόσο στο εσωτερικό των χωρών όσο και σε διακρατικό επίπεδο, καθώς οι λειτουργικές περιοχές περιλαμβάνουν τόσο αστικές όσο και αγροτικές περιοχές και αναδεικνύουν τον ρόλο που διαδραματίζουν αυτές οι περιφέρειες στη διατήρηση της κρίσιμης μάζας για την επίτευξη ανάπτυξης και τη μείωση της ευπάθειας στους εξωτερικούς κραδασμούς, όπως έχει επισημανθεί πολλές φορές στην οικονομικές και χωρικές αναλύσεις·

30. σημειώνει ότι η χωρική συγκέντρωση του κοινωνικού αποκλεισμού είναι ορατή σε αστικές, ημιαστικές και αγροτικές περιοχές, οι οποίες τις περισσότερες φορές βρίσκονται κοντά σε περιοχές που παρέχουν αξιοπρεπές επίπεδο διαβίωσης. Κατά τη βελτίωση της εφαρμογής της εδαφικής ατζέντας είναι απαραίτητο να ληφθούν υπόψη τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά της υποπεριφέρειας·

31. θεωρεί ότι οι πολιτικές και οι πόροι της ΕΕ πρέπει να επικεντρωθούν περισσότερο στην αποτελεσματική και αποδοτική διασύνδεση των αστικών περιοχών (με δεδομένα το φαινόμενο της επέκτασης των πόλεων και τις νέες μορφές χωροταξίας), στην πρόσβαση στη γνώση και την εκπαίδευση και στη δημιουργία αποτελεσματικών δικτύων πόλεων και λειτουργικών περιοχών⁽⁸⁾, προκειμένου να ανταλλάσσονται βέλτιστες πρακτικές και αποτελεσματικές πολιτικές λύσεις και σχέδια·

32. επικροτεί το γεγονός ότι στην εδαφική ατζέντα του 2020, οι χώρες, οι περιφέρειες και οι πόλεις (συμπεριλαμβανομένων των μικρομεσαίων πόλεων) καλούνται να συμβάλλουν στις κοινές ευρωπαϊκές εδαφικές προτεραιότητες, αλλά παράλληλα εκφράζει τη λύπη της για το γεγονός ότι οι τοπικές και περιφερειακές αρχές δεν αντιμετωπίζονται ακόμα ισότιμα με άλλους φορείς στη διαδικασία λήψης αποφάσεων για αυτά τα ζητήματα. Πρέπει να καταβληθούν προσπάθειες για να αποκτήσουν τη δυνατότητα οι εν λόγω αρχές να αντιδρούν πιο αποτελεσματικά στις σημαντικότερες εδαφικές προκλήσεις της Ευρώπης·

33. θεωρεί ότι η εύρυθμη λειτουργία των μικρομεσαίων πόλεων και η διαφοροποίηση των αγροτικών οικονομιών αποτελούν βασικά στοιχεία της πλήρους εφαρμογής της εδαφικής ατζέντας. Στο πλαίσιο αυτό, οι στρατηγικές πρέπει να επικεντρωθούν στην ισότιμη πρόσβαση στις υπηρεσίες γενικού κοινωνικού και οικονομικού ενδιαφέροντος, στη διεύρυνση των λειτουργικών περιοχών (με βάση τις πρωτοβουλίες που έχουν ήδη αναληφθεί με σκοπό την αστική και την αγροτική ανάπτυξη) και στη βελτίωση της προσβασιμότητας και της διασύνδεσης των μικρού και μεσαίου μεγέθους πόλεων⁽⁹⁾·

34. υπενθυμίζει τον ρόλο των μικρομεσαίων αστικών περιοχών ως ενός εκ των στοιχείων της πολυκεντρικής εδαφικής ανάπτυξης. Υπό αυτήν την έννοια, χαιρέτιζει το γεγονός ότι η τριμελής προεδρία έχει αναλάβει την εξέταση ενός κοινού θέματος από τον τομέα των μικρομεσαίων αστικών περιοχών. Πρόκειται για την ανάλυση διασυνδέσεων των αστικών και αγροτικών περιοχών καθώς και την παρουσίαση μηχανισμών συνεργασίας μεταξύ των διαφόρων περιοχών και την επίτευξη πιο ισόρροπης εδαφικής ανάπτυξης. Πρέπει δε να ενισχυθούν οι χαρακτηριστικές αξίες των περιοχών (τοπίο, πολιτισμική και περιβαλλοντική κληρονομιά) ως συγκριτικά πλεονεκτήματα ανταγωνιστικότητας και διαφοροποίησης στην παγκόσμια αγορά·

35. οι μικρού και μεσαίου μεγέθους αστικές περιοχές διαδραματίζουν ενεργό ρόλο στη διασφάλιση της ευεξίας και της ευημερίας και των κατοίκων αγροτικών περιοχών που τις περιβάλλουν· αποτελούν κέντρα για την απασχόληση και την παροχή υπηρεσιών, τοπικούς κόμβους μεταφορών και επεξεργάζονται ολοένα και περισσότερα αιτήματα κινητικότητας. Επομένως, διαδραματίζουν σημαντικό ρόλο στην αναχαίτιση της μείωσης του πληθυσμού των αστικών και των αγροτικών περιοχών. Ωστόσο, μπορούν επίσης να συμβάλουν στην ανάπτυξη των μητροπολιτικών περιοχών μέσω της συμμετοχής σε ένα κοινό πολυκεντρικό δίκτυο. Συμβάλλουν δε στην αντιμετώπιση προβλημάτων που σχετίζονται με το περιβάλλον και την ποιότητα ζωής, που προκύπτουν από την υπερβολική συγκέντρωση του πληθυσμού στις μεγαλουπόλεις·

⁽⁸⁾ «How to strengthen the territorial dimension of Europe 2020 and the EU Cohesion Policy».

⁽⁹⁾ «How to strengthen the territorial dimension of Europe 2020 and the EU Cohesion Policy».

36. με βάση τα ανωτέρω, ζητεί να αναπτυχθεί περαιτέρω και να συντονιστεί καλύτερα η αστική διάσταση της πολιτικής για τη συνοχή με άλλες πολιτικές συναφείς με τις αστικές περιοχές, εντός ενός ολοκληρωμένου αστικού θεματολογίου, και να ενισχυθεί η επίσημη συνεργασία μεταξύ των ευρωπαϊκών αστικών περιοχών και των αγροτικών τους εγκαταστάσεων⁽¹⁰⁾. Επίσης, επαναλαμβάνεται το αίτημα για την εκπόνηση μιας λευκής βίβλου με θέμα το εν λόγω ολοκληρωμένο αστικό θεματολόγιο.

Η σύνδεση των περιφερειών της Ευρώπης από μια εδαφική οπτική γωνία

37. θεωρεί ότι η ευρωπαϊκή εδαφική συνεργασία που αναπτύσσεται με τη χρήση πρωτοβουλιών διασυνοριακής, διαπεριφερειακής και διεθνικής συνεργασίας (όπως π.χ. ο ΕΟΕΣ), καθώς και η ανάπτυξη μακροπεριφερειακών στρατηγικών, αποτελούν καίρια μέσα που θα επιτρέψουν τη βελτίωση της εφαρμογής της εδαφικής ατζέντας. Ως εκ τούτου, επικροτεί το σχέδιο της τριμερούς προεδρίας να αναλύσει τις ανάγκες θέσπισης νομικών διατάξεων για τη δημιουργία ολοκληρωμένων διασυνοριακών περιοχών, καθώς και της συγκρότησης ομάδας εργασίας στο Συμβούλιο με αποστολή την καταγραφή της συντελούμενης προόδου στις μακροπεριφερειακές στρατηγικές. Επισημαίνει ότι η συμμετοχή των υποεθνικών αρχών και της εν λόγω ομάδας εργασίας κατά την ανάπτυξη και διαχείριση των μέσων αυτών εξακολουθεί να αποτελεί στοιχείο καθοριστικής σημασίας για την επίτευξη των στόχων τους.

38. θεωρεί απαραίτητο να δοθεί ώθηση σε μια πολυκεντρική ανάπτυξη που θα είναι γεωγραφικά ισορροπημένη μεταξύ των διαφόρων περιοχών χάρη σε αποφασιστική δράση για τη γεφύρωση του ψηφιακού χάσματος, τη συνεργασία στους τομείς της ενέργειας, του κλίματος και του περιβάλλοντος, της έρευνας και της καινοτομίας, της ευκολίας πρόσβασης και της ελκυστικότητας των περιοχών, καθώς και χάρη σε μια βιώσιμη πολιτική μεταφορών, βασισμένη σε μια στρατηγική που λαμβάνει υπόψη τις εδαφικές ιδιαιτερότητες.

39. υπογραμμίζει τον ρόλο των υποδομών μεταφορών ως μέσου της εδαφικής συνοχής. Ιδιαίτερης προσοχής χρήζουν οι περιφέρειες που αντιμετωπίζουν γεωγραφικές και δημογραφικές προκλήσεις⁽¹¹⁾. Στο πλαίσιο αυτό, επισημαίνει τη δυνατότητα αξιοποίησης των ευρωπαϊκών ομίλων εδαφικής συνεργασίας (ΕΟΕΣ) ως μέσου στήριξης των διασυνοριακών συνδέσεων, συμπεριλαμβανομένων των συνδέσεων με τρίτες χώρες, καθώς επίσης και διαφόρων χρηματοδοτικών μέσων όπως ο μηχανισμός «Συνδέοντας την Ευρώπη».

40. ζητεί από την Επιτροπή να συνεχίσει και να εντείνει τις προσπάθειές της για την ολοκλήρωση του κεντρικού δικτύου ΔΕΔ-Μ, με έμφαση στην εξάλειψη των σημείων κυκλοφοριακής συμφόρησης, τη διευκόλυνση της διακρατικής σύνδεσης και την ενίσχυση της συμμετοχής των τοπικών και περιφερειακών αρχών στη δημιουργία διαύλων για τους διαδρόμους του κεντρικού δικτύου.

41. τονίζει, όπως επισημαίνεται στην έκτη έκθεση, ότι στις κατευθυντήριες γραμμές για την ανάπτυξη του ΔΕΔ-Μ τίθεται ως στόχος η εξασφάλιση ενός πραγματικά πολυτροπικού δικτύου σε επίπεδο ΕΕ –το οποίο θα πρέπει να συμπεριλαμβάνει τους σιδηροδρόμους– τόσο με τη δημιουργία νέων υποδομών όσο και με τη βελτίωση των ήδη υφιστάμενων. Επ' αυτού, η ΕτΠ θεωρεί απαραίτητο να υπάρχουν βιώσιμα, ανταγωνιστικά, ενεργειακά αποδοτικά και πιο φιλικά προς το περιβάλλον μέσα μεταφοράς, να ενθαρρυνθεί η διατροφικότητα, η συμπληρωματική χρήση των διαφόρων τρόπων μεταφοράς, και να υλοποιηθούν έργα υποδομής στις λιγότερο ανεπτυγμένες περιφέρειες, στις διασυνοριακές περιοχές, στις περιοχές με φυσικά μειονεκτήματα που παρακωλύουν την πρόσβασή τους στην εσωτερική αγορά και σε όσες αντιμετωπίζουν προβλήματα τοπικής συνοχής.

Η εδαφική ατζέντα και η στρατηγική «Ευρώπη 2020»

42. επισημαίνει ότι στην εδαφική ατζέντα της Ευρωπαϊκής Ένωσης 2020 επιβεβαιώνεται η σημασία της εδαφικής προσέγγισης για την εφαρμογή της στρατηγικής «Ευρώπη 2020». Πρέπει δε να αξιοποιηθεί η ευκαιρία αναθεώρησης της στρατηγικής, προκειμένου να συμπεριληφθεί σε αυτήν μια ευρύτερη εδαφική διάσταση. Ως εκ τούτου, οι στόχοι της ΕΕ που καθορίζονται στη στρατηγική «Ευρώπη 2020» μπορούν να επιτευχθούν μόνο εάν ληφθεί υπόψη η εδαφική διάσταση της στρατηγικής, καθότι οι αναπτυξιακές δυνατότητες κάθε περιφέρειας είναι διαφορετικές⁽¹²⁾.

⁽¹⁰⁾ «Πολυκεντρική εδαφική ανάπτυξη σε ευρωπαϊκό, εθνικό και περιφερειακό επίπεδο», συζήτηση στρογγυλής τραπέζης της επιτροπής COTER στην πόλη Φαμπριάνο της Ιταλίας, 10 Ιουλίου 2014.

⁽¹¹⁾ Για συγκεκριμένες συστάσεις, βλέπε τη γνωμοδότηση της ΕτΠ με θέμα «Κινητικότητα σε περιφέρειες με γεωγραφικές και δημογραφικές προκλήσεις» (CdR 1691/2014).

⁽¹²⁾ Εδαφική ατζέντα της Ευρωπαϊκής Ένωσης 2020. «Προς μια Ευρώπη έξυπνη, βιώσιμη και χωρίς αποκλεισμούς, με ποικίλες περιφέρειες».

43. Για άλλη μία φορά ζητεί να υποβληθεί λευκή βίβλος για την εδαφική συνοχή με βάση την ανάλυση της αλληλεξάρτησης μεταξύ της εδαφικής ατζέντας της Ευρωπαϊκής Ένωσης 2020 και της στρατηγικής «Ευρώπη 2020» έτσι ώστε να προληφθεί η αύξηση των κατά τόπους αποκλίσεων στην ΕΕ⁽¹³⁾.

44. υποστηρίζει ότι η πολιτική συνοχής της ΕΕ σε συνδυασμό με τον στόχο της για την οικονομική, κοινωνική και εδαφική συνοχή πρέπει να συμβάλει αναμφίβολα στην επίτευξη των στόχων της στρατηγικής «Ευρώπη 2020» και στο μέλλον. Μέσω της ισχυρότερης σύνδεσης των στόχων της ανάπτυξης και της σύγκλισης, η πολιτική συνοχής θα συντελέσει στον περιορισμό των ανισοτήτων που παρατηρούνται στην ΕΕ, με μέλημα την επίτευξη των βασικών στόχων της στρατηγικής, και άρα στη μακροπρόθεσμη βελτίωση της ευημερίας σε ολόκληρη την Ευρώπη. Έχει εξαιρετική σημασία να αξιοποιηθεί στο έπακρο και με συνέπεια αυτή η δυνατότητα μέσω της ανάπτυξης ειδικών δράσεων με βάση την πρακτική των συμπράξεων της πολιτικής για τη συνοχή και στο πλαίσιο των στρατηγικών που βασίζονται στα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά των περιφερειών, λαμβάνοντας υπόψη τις τοπικές συνθήκες και ευκαιρίες.

45. υποστηρίζει, επομένως, την ιδέα της πρότασης ενός κώδικα δεοντολογίας σχετικά με τη στρατηγική «Ευρώπη 2020»⁽¹⁴⁾, βασισμένο στον Ευρωπαϊκό κώδικα δεοντολογίας για την εταιρική σχέση, έτσι ώστε τόσο οι τοπικές και οι περιφερειακές αρχές όσο και άλλα μέρη να συμμετάσχουν στον σχεδιασμό και την εφαρμογή μακροπρόθεσμων στρατηγικών εγγράφων που επηρεάζουν την εδαφική ανάπτυξη.

Το όραμα για την Ευρώπη

46. υπογραμμίζει τις πρωτοβουλίες που ανέλαβε η ESPON για την ανάπτυξη ενός συνόλου δεικτών σε σχέση με την ευρωπαϊκή εδαφική ανάπτυξη οι οποίοι μπορούν να βοηθούν τους φορείς λήψης αποφάσεων κατά τη μέτρηση και την παρακολούθηση της εδαφικής συνοχής. Αιτείται δε ρητά την καθιέρωση δεικτών που να αντικατοπτρίζουν τον αντίκτυπο των εδαφικών και πληθυσμιακών μειονεκτημάτων (π.χ. διασπορά, μικρή πληθυσμιακή πυκνότητα, πληθυσμιακές εκροές ή γήρανση του πληθυσμού) στη βιώσιμη, έξυπνη και χωρίς αποκλεισμούς ανάπτυξη.

47. κρίνει ότι επείγει αφ' ενός μεν να καταρτιστούν συγκρίσιμα στατιστικά δεδομένα για τις τοπικές και υποτοπικές περιοχές, αφ' ετέρου δε να μεταφερθεί η υπάρχουσα αστική-αγροτική κατηγοριοποίηση του ΟΟΣΑ και της Ευρωπαϊκής Επιτροπής σε κατηγορίες της Eurostat, οι οποίες, με βάση αξιόπιστες επιτόπιες πληροφορίες, θα συμβάλλουν στη χάραξη και στην αξιολόγηση της πολιτικής της ΕΕ.

48. επισημαίνει ότι η δημιουργία μιας ανοικτής και πολυκεντρικής Ευρώπης είναι η πιο συνεκτική εδαφική στρατηγική που υποστηρίζει την οικονομική ανάπτυξη και ανταγωνιστικότητα, την κοινωνική συνοχή και στόχους που συνδέονται με τη βιώσιμη ανάπτυξη, η οποία προωθείται από τη στρατηγική «Ευρώπη 2020» και την εδαφική ατζέντα Ευρωπαϊκή Ένωση 2020 για τις επόμενες δεκαετίες⁽¹⁵⁾. Εκφράζει τη στήριξή της στη στρατηγική που συνδυάζει ανάπτυξη και συνοχή δημιουργώντας βιώσιμες τοποθεσίες.

49. αναγνωρίζει, τέλος, ότι πρέπει να υπάρξει κοινός στρατηγικός χωροταξικός σχεδιασμός στην Ευρώπη με βάση ένα συνολικό όραμα για τη μελλοντική ανάπτυξη, έτσι ώστε να υποστηριχθεί η βελτίωση του συντονισμού μεταξύ των ευρωπαϊκών πολιτικών στην περιφερειακή ανάπτυξη⁽¹⁶⁾.

Βρυξέλλες, 17 Απριλίου 2015

Ο Πρόεδρος
της Ευρωπαϊκής Επιτροπής των Περιφερειών

Markku MARKKULA

⁽¹³⁾ CoR 2014/2333.

⁽¹⁴⁾ Σχέδιο αναθεώρησης της στρατηγικής «Ευρώπη 2020».

⁽¹⁵⁾ Έγγραφο με τίτλο «Making Europe Open and Polycentric» στο πλαίσιο του προγράμματος «Σενάρια και όραμα για την ευρωπαϊκή επικράτεια 2050», ESPON.

⁽¹⁶⁾ Έγγραφο με τίτλο «Making Europe Open and Polycentric» στο πλαίσιο του προγράμματος «Σενάρια και όραμα για την ευρωπαϊκή επικράτεια 2050», ESPON.